

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

FOIOS

L'HORTA

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
DE FOIOS

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECULL I TEXT
Daniel Corell i Cabo

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Foios, 110

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Foios

ISBN: 978-84-482-4808-6
Depòsit legal: V-1604-2008
Impressió: Graphic 3

www.avl.gva.es

FOIOS

El poble de Foios es troba entre el camí Real de Barcelona i la séquia Real de Montcada, a una distància aproximada de set quilòmetres de la ciutat de València i a quatre de la mar Mediterrània. El terme municipal, que compta amb una superfície de 6,51 km², s'estén des del litoral fins a la Lloma, primer estrep meridional de la serra de la Calderona.

Foios limita amb Meliana i les Cases de Bàrcena (València) pel sud; amb Vinalesa, Alfara del Patriarca i Montcada, per l'oest; amb Museros i Albalat dels Sorells, pel nord, i amb la mar Mediterrània, per l'est. El barranc de Carraixet, testimoni ancestral del pas tant de les més diverses cultures com de les més severes crescudes hidrogràfiques, actua de límit natural entre municipis veïns. De fet, *lo riu Sec* (barranc de Carraixet) és l'únic curs d'aigua natural que trobem en el terme.

L'origen de Foios com a entitat de població es troba en una vil·la romana, com denota el topònim, derivat del terme llatí FOVEUS 'foia', el qual apareix documentat, per primera vegada, a partir de la conquesta cristiana pel rei Jaume I. Durant l'època islàmica fou probablement un rafal, un ull més del cinturó defensiu de la capital *Balansiya*, les fortificacions del qual tancaven diverses instal·lacions com el forn, els estables, els alfòndecs o magatzems..., així com la torre, documentada en el *Llibre dels Feits*. A més del nucli urbà principal, com a entitats de poblament tenim també el barri de Cuiper –els orígens del qual rau en una colònia del segle XIX, que des del 1954 pertany a la parròquia de Roca– i la Venta del Sombrerer, així com un poblament dispers –hui en recessió– en les seues formes endèmiques: *alqueria*, per a les zones de regadiu, i *mas*, per a les de secà. Pel que fa a la població, en l'últim cens hi ha comptabilitzats 6.193 foiers.

La zona de regadiu s'ha dividit tradicionalment en Jovedats –des de la séquia Real de Montcada fins al Xarco– i Extremals –des del Xarco fins a les bardisses del litoral–, encara que en l'actualitat eixa divisòria s'haja esvaït. Amb l'excepció de la séquia dels Alcavons o Antigons i de l'inici de la Huitena, la major part de la xàrcia hidrogràfica va des de la séquia Mare, o Real de Montcada, cap a l'est, aprofitant la rostària del terreny; els rolls i files busquen el llevant i alimenten nombrosos braços i recs.

Foios s'endinsa en el tercer mil·lenni assetjat per les mateixes pressions que coneixen totes les poblacions de l'entorn: augment demogràfic, depreciació de les activitats agràries, impacte d'infraestructures, etc. Accions que sense un poc de sensibilitat poden vulnerar letalment el pols d'una localitat que no hauria sigut la mateixa sense estar ancorada al bell mig de l'horta.

ELEMENTS FÍSICS I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Orografia

la Rambleta
Lloma de Foios

Platja de Foios

Hidrografia

Barranc de Carraixet
Braç del Molí
Braç Fondo
Font de Cuiper
Gola de la Bomba
la Fila
la Fileta
Motor de Casares
Motor de Cento
Motor de Corell
Motor de Júlia
Motor de la Bóta
Motor de la Fila
Motor de la Manà
Motor de Mellado
Motor de Puça
Motor de Ramonet

Motor del Canonge
Motor del Roll
Roll d'Albalat
Roll de Foios (o de l'Ermita)
Rollet d'en Cardó
Rollet de Macarella
Séquia de la Bóta
Séquia de la Parada Grossa
Séquia de la Ratlla
Séquia del Dijous
Séquia del Tercet
Séquia dels Alcavons (o dels Antigons)
Séquia Major (o Séquia Real de Montcada)
Séquia Mitgera (o de Meliana)
Séquia Sangonera

Partides i paratges

Cuiper
el Brosqueret
el Camí de la Creu
el Camí de Museros
el Pedregal
el Penoso
el Pla de Foios
el Roll
els Alcavons
els Quatre Camins

Fondo del Rajolar
l'Alqueria de Cabotà
la Fila
la Lloma
la Parada de Bilet
la Rambleta
la Rodada
la Senda de Macarella
la Vega

Grans divisions del terme

Extremals

Jovedats

Altres llocs d'interés

Ermita de la Mare de Déu

Ermita del Crist

la Carbonera

Molí de la Fila (o de Bernarda)

Molí de la Frígola (o Molí Nou)

Molí dels Maçons (o de Corell)

Piló de la Campana

Porcateres de la Lloma

Porcateres del Torero

Rajolar de la Regional

Rajolar dels Alcaide

Rajolar dels Caragols

Rajolar dels Rius

Taller de Martorell

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Alqueria de Balaguer

Alqueria de Bauset

Alqueria de Capagrills

Alqueria de Carceller

Alqueria de Carxofera

Alqueria de Corell

Alqueria de Cucala

Alqueria de la Santa

Alqueria de la Tia Tona

Alqueria de Llémèna

Alqueria de Macana

Alqueria de Peix

Alqueria de Puça

Alqueria de Sanina

Alqueria de Tisora

Alqueria de Volante

Alqueria del Fugo

Alqueria del Palut

Alqueria del Pelat

Alqueria del Pi (o del Sagrat

Cor de Jesús)

Alqueria del Sardino

Alqueria del Sarier

Alqueria del Xarco

Alqueria dels Paretons

Barraca del Guerro

Cal Campaner

Caseta d'Emilio

Caseta de Don Jenaro

Caseta de Frate

Caseta de la Russa

Caseta del Xicon

Corral del Roig

Cuiper

Foios

Granja de Barrachina

Hort de Cassola

Hort de Trampa

Hort del Baratero

la Lloma

Mas de Bergà

Mas de Julià

Mas del Morrero

Venta del Sombrerer

Vies de comunicació

Camí d'Albuixec (o del Puig)

Camí de Gafaüt

Camí de la Creu

Camí de la Lloma

Camí de la Mar

Camí de la Tancada

Camí de la Vega

Camí de les Senyorettes

Camí de Montcada

Camí de Museros (o Assagador
de Sagunt)

Camí de Rafelbunyol

Camí del Calvari

Camí del Piló

Camí dels Morts

Camí dels Quartals

Camí Fondo (o del Pou)

Camí Vell de la Lloma

Camí Vell de Museros (o de la
Batera)

Canyada de la Marina

Carretera de Barcelona

Ferrocarril València-Vinaròs

FGV Torrent-Rafelbunyol

Pont de Cuiper

Pont de l'Ermida

Pontet dels Alcavons

Senda de Ferritx

Senda de Macarella

Senda del Dàtil

Senda del Fugo

Via Xurra

Elements físics i altres llocs d'interés

